

Fålemarka

Ås historielags rusletur nr. **72** Torsdag 11. juni 2015

Frammøte: Fåle, ved Polleveien ovenfor Sandgrova

1. Frammøte og parkering ovenfor **Sandgrova** ved det gamle Fåle-tunet. Pollevannet er en blindtarm av Bunnefjorden, og den innerste delen av Oslofjorden - den delen som virkelig gjemmer seg bort.

Fåle (eller fole) betyr den/det bortgjemte, et ord som fortsatt er kjent i Trøndelag. Men her på Fåle, trodde middelalderbonden at det betydde «føll», da han tegna føllet i sitt bumerke.

Kopås rusletur 1999

Nybråten 1949

Labråten

Fålemarka, med Pollevannet til høyre

Pollevannet mot Fåle og Kopås

Vi følger en god sti opp til **Jorddammen**. Først tufta (2) etter husmannsplassen bebodd fra 1840-åra til 1876. Så selve jorddammen (3), en demning i bekken for å samle vann til ei kvern nede ved Pollevannet.

I **Renna** (4) ble vannet overført fra den ene bekken til den andre, gjennom et dypt skar, for å få et større vannmagasin til kverna.

Så tilbake til stien, som vi følger opp til barskogsreservatet ved **Tremannsdelet** (5).

Videre over Sponsåsen og opp til **Nybråten** (6), opprinnelig en husmannsplass under Søndre Fåle, seinere leid ut som hytte. Etter at stedet ble stående tomt under krigen, fikk jentespeiderne i Nordby 1. tropp (Måkepatruljen) låne det som treningssted fra 1947 til 1949. Så overtok jentespeiderne fra Oslo, og det tiltrakk seg gutter. Det utarta med festing og uforsiktig bruk av åpen ild, til eieren fikk nok i 1959. Siden har det stått tomt, og vært utsatt for hærverk og forfall.

Fra Nybråten var det lagt opp for å gå via **Labråten** og komme inn på den gamle bygdeveien ved **Bjønnelemmen** (7), og se på de to gravrøysene der.

Men følget ville ta en snarvei, og vi gikk oss nesten fast, før vi kom ut på et stort hogstfelt og kunne følge kjøresporet ut i veien ved (8), nord for Kjærnes høyda.

Den gamle bygdeveien over Svartskog-platået ble

nedlagt i 1862, da den nye Mosseveien var ferdig til Nesset. Den gamle veien har også feilaktig vært kalt "kongevei", og der hadde Trygve Vik følgende forklaring: Dette var ikke dansk kongens vei, men noe mye eldre, *urveien* mellom Ljan og Fåle. "Konge"-begrepet kommer av det gammelnorske ordet "kumle" som betyr gravrøys, og her ligger flere gravrøysler langs veien.

Vi passerer (9) **Kjærnes høyda**, et gammelt landsted, tidligere husmannsplass, og kommer ned til et gammelt veiskille (10) i svingen der Libråtveien fortsetter ned til Kjærnes-landet. Men her tar vi av og fortsetter rett fram på en blåmerka sti over Kopås.

Stien går ut langs åskanten, og snart passerer vi en tydelig rest av ei gravrøys (11). Så fortsetter vi til selve utsiktspunktet **Kopås** (12), og "koper" ut over Kjærnes-landet og Bunnefjorden. Dette er et fint utsiktspunkt, for å få oversikt over området og se hvordan det spirer på jordene (opplyst ved Torbjørn Lundby). Stien fortsetter langs åskanten, og slinger seg ned til hytteveien der vi starta turen.

I brattlandet krysser vi skrått over to parallelle **hulveier** (13) med retning ned mot det gamle Fåle-tunet. Dette er gamle krøttertråkk, men også en bit av ur- eller oldtidsveien mellom Ljan/Hvitebjørn i nord, Opegård "der oppe" og Fåle i bunnen av den "fole" (lure) fjordarmen som runder Nesoddtangen og gjemmer seg bort fra Oslofjorden (Folden).

Jorddammen (3)

demningen sett nedenfra

vannspeilet innover

(2) Jorddammen, stuetufta nede ved stien

Renna (4)

Tremannsdelet (5) ved reservatgrensa

Nybråten (6)

gammel inmark

stuehuset

interiør Nybråten

gravrøys (11) Kopås

Kopås (12) utsikten

ned fra Kopås, stien krysser en av hulveiene (13)